

Uniwersytet Rzeszowski
Instytut Pedagogiki
ul. Ks. Jałowego 24
35-010 Rzeszów

ks. dr hab. prof. UR Janusz Miąso

Rzeszów, 2024-03-07

Recenzja rozprawy doktorskiej: „Próba określenia wychowawczej roli ojca w rodzinie w świetle dokumentów nauczania kościoła i polskiej literatury przedmiotu” ks. mgra lic. Roberta Pochopienia napisanej pod kierunkiem Ks. prof. dra hab. Andrzeja Zwolińskiego UPJPII

Ocena merytoryczna

Jan Paweł II w swoim nauczaniu o fundamentalnej roli rodziny w życiu człowieka, stwierdza z mocą, iż *„pośród wielu ludzkich dróg, rodzina jest drogą pierwszą i z wielu względów najważniejszą. Jest drogą powszechną, pozostając za każdym razem drogą szczególną, jedyną i niepowtarzalną, tak jak niepowtarzalny jest każdy człowiek. Rodzina jest tą drogą, od której nie może on się odłączyć”* (Jan Paweł, *List do Rodzin 2*).

„W małżeństwie i w rodzinie wytwarza się cały zespół międzyosobowych odniesień: oblubieńczość, ojcostwo – macierzyństwo, synostwo, braterstwo, poprzez które każda osoba wchodzi do „rodziny ludzkiej” i do „rodziny Bożej”, którą jest Kościół” (Jan Paweł, *Familiaris consortio 15*).

Ks. mgr Robert Pochopień podjął bardzo ambitne zadanie wniknięcia w potęgę i głębie myśli i nauczania Kościoła, Jana Pawła i wielu wybitnych myślicieli i generalnie

szeroko pojętej nauki, podejmujących bardzo bogatą rzeczywistość rodziny w kontekście wychowawczej roli ojca w rodzinie z całym bogactwem oddziaływania i integralnego rozwoju i wychowania w rodzinie i w życiu społecznym a także wielu innych kontekstach, także nowych i bardzo aktualnych, co było zadaniem na pewno bardzo trudnym i już na początku pragnę stwierdzić, że z tym bardzo trudnym zadaniem poradził sobie **bardzo dobrze**.

Cała struktura dysertacji jawi się jako przede wszystkim dobrze oparta na mocnym problemie badawczym, bardzo aktualnym, często dziś kwestionowanym - potężnym wyzwaniu jakim jest próba określenia wychowawczej roli ojca w rodzinie, w szerokiej perspektywie historycznej i społecznej. Ujęcie problemu jest holistyczne, spójne, logiczne i konsekwentne i zarazem futurystyczne – jako potężne wyzwanie na przyszłość.

Dobłą bazą merytoryczną są obszernie i konsekwentne rozdziały teoretyczne, pierwszy poświęcony próbie określenia ojcostwa, drugi miejscu społecznemu mężczyzny jako ojca, trzeci procesowi wychowania w rodzinie i jego aspektom, czwarty bardzo ważny jakim jest szczególne miejsce ojca w procesie wychowania a ostatni, bardzo potrzebny, którym są realne postulaty dotyczące wychowania rodzinnego.

Rozdział pierwszy zawiera bardzo dużą ilość treści poświęconych samemu ojcostwu, gdzie dokonano precyzacji pojęć w wymiarze teologicznym, socjologicznym, prawnym, historycznym a także zaprezentowano próby współczesnych określeń ojcostwa. Wszystko to uczyniono merytorycznie, z dużym namysłem, krytycznie wobec różnych trudności i niejasności a zarazem w sposób mocno mobilizujący do poszukiwania koniecznej prawdy o roli ojca w rodzinie i w życiu społecznym.

Rozdział drugi poświęcono ważnemu i bardzo aktualnemu miejscu społecznemu mężczyzny jako ojca, gdzie wyeksponowano takie modele społeczne jak „głowa rodziny”, przywódca, patriarchy, a także bardzo aktualne, stanowiące potężne wyzwanie kwestie jak ekonomiczny wymiar ojcostwa, opiekun i współpracownik żony oraz współwychowawca dzieci. Metodologia ta pokazuje pozytywną stronę ojcostwa

w życiu społecznym, co należy pochwalić a także komplementarność wobec macierzyństwa i integralną współodpowiedzialność w procesie wychowania.

Rozdział trzeci to rozdział sensu stricto pedagogiczny, gdzie także trafnie i profesjonalnie wyeksponowano super ważne kwestie pedagogiczne jak specyfika bezcennego i ąbsolutnie koniecznego wychowania rodzinnego. Zaakcentowano super ważną kwestię, szczególnie w kontekście zaniku więzi, jaką jest tworzenie relacji osobowych z najbliższymi, przygotowanie do tworzenia relacji środowiskowych, wychowanie patriotyczne i ogólnospołeczne a także bardzo ważne wychowanie religijne w rodzinie. To wszystko także uczyniono z wielkim namysłem a zarazem troską o najważniejsze wychowanie jakim jest wychowanie rodzinne, szczególnie poddane dziś wielu niszczącym trendom.

Na szczególną uwagę i pochwałę i niezwykłą aktualność a zarazem swoistą konieczność chwili zasługuje rozdział poświęcony szczególnemu miejscu ojca w procesie wychowania, gdzie bardzo merytorycznie wyeksponowano specyfikę miłości ojcowskiej, następnie bardzo cenne świadectwo i przykład działań praktycznych, a konsekwentnie sędzia i głos oceny postępowania człowieka, bardzo ważną i trudną do zastąpienia rolę ojca wspomagającą wysiłek dzieci, nauczyciel umiejętności a także ponadczasowy przekaz tradycji i obyczajów. W tym wszystkim, poprzez precyzyjne i zarazem oryginalne ujęcie bardzo ważnych ról i zadań ojca, także bardzo trafnie i profesjonalnie wyeksponowano specyfikę antropologiczną ojca.

Kolejna postulatywna część dysertacji, także bardzo ważna i koniecznie potrzebna, która podejmuje ogromną skalę trudności i wyzwań w zakresie przygotowania do roli ojca, zbudowania rodziny a także utrwalenia rodziny, gdzie zaakcentowano także konieczność praktycznego włączenia ojca w instytucjonalny proces wychowania, konsekwentnie inicjatywy aktywizujące ojców w procesie wychowania – wiele cennych praktycznych wskazań a także ważne duszpasterstwo ojców rodziny.

Zaakcentowano także mądrość Kościoła w kwestii roli ojców w wychowaniu, ze szczególną promocją pięknego i ponadczasowego modelu świętego Józefa, co może

być wielce pouczające i mobilizujące. Rozdział ten jest bardzo bogaty w bezcenne propozycje, które pokazują bardzo głębokie przemyślenie problematyki i poszukiwanie jak najbardziej konstruktywnych i nowatorskich a zarazem zgodnych z nauczaniem Kościoła rozwiązań i sposobów na promocje ducha ewangelicznego.

Badania uczynione w dysertacji jawią się jako bardzo potrzebne pedagogicznie i duszpastersko i wiarygodne, z pewnym dużym akcentem pozytywnym – iż ojcostwo, macierzyństwo, rodzina i świat wartości nadal okazują się bezcenne, świat komunikacji - realnej komunikacji, rozmawiania i bliskości małżonków ze sobą, z dziećmi, to nie przeżytki, ale ciągle bezcenne wartości, dla zachowania zdrowego człowieczeństwa i społeczeństwa w potężnie zmieniającym się świecie.

Praca motywuje bardzo mocno do pracy nad rzeczywistością rodzinną, nad rzeczywistością ojcostwa i macierzyństwa zarazem, światem wartości transcendentnych i humanistycznych, poddanych dziś szczególnej niszczącej presji i różnorodnym wyzwaniom a także nad lepszym, adekwatniejszym i bardziej profesjonalnym przygotowaniem do ojcostwa i komplementarnego i pełnego życia rodzinnego.

Zakończenie, wnioski to bardzo dobra synteza połączona ze wskazaniem pedagogicznymi, psychologicznymi, duszpasterskimi a także systemowe, przemyślane i bardzo dojrzałe rekomendacje dla super ważnego procesu przygotowania do ojcostwa, małżeństwa i rodziny a także troski o trwałość tego bezcennego fundamentalnego środowiska społecznego.

Bibliografia dysertacji jest bardzo obszerna i merytorycznie dobrana i wykorzystana a także co ważne łącząca nieco starsze publikacje z nową i najnowszą literaturą, w tej bowiem dziedzinie nauki ważne aby być mocno osadzonym w teraźniejszości.

Ocena formalna

Dysertacja stanowi spójną i koherentną całość, gdzie bardzo obszerny i złożony problem badawczy jest precyzyjnie postawiony a następnie zgodnie z naukowymi procedurami wnikliwie analizowany i konsekwentnie wnioskowany.

Widoczny jest dobry warsztat naukowy i staranność Doktoranta zarówno w stawianiu problemów badawczych, jak i ich analizowaniu, tak przez dobrą hermeneutykę, jak i logiczny, bardzo pogłębiony dyskurs. Całość pracy jest wykonana bardzo starannie pod względem językowym, stylistycznym i graficznym.

Obszerna i uporządkowana literatura przedmiotu zarówno z pedagogiki, psychologii, socjologii, nauk o rodzinie, filozofii i teologii a także duszpasterstwa rodzin, wskazuje na gruntowne studium problematyki.

Konkluzja

Uważna lektura dysertacji Ks. mgra lic. Roberta Pochopenia – pozwala postawić wysoką pozytywną ocenę i podkreślić bardzo duży wkład badawczy w chrześcijańską antropologię wychowania, katolicką naukę społeczną, pedagogikę rodziny i duszpasterstwo rodzin, a także wyczuwa się osobiste mocne zaangażowanie w podjętą problematykę i dojrzałość bardzo konstruktywnego wywodu tej bardzo delikatnej tkanki badawczej jaką jest ojcostwo, rodzina i stwierdzić, iż zdaniem recenzenta spełnia ona wymagania stawiane rozprawom doktorskim, zgodnie z Ustawą, będącymi podstawą ubiegania się o stopień naukowy doktora.

Wobec powyższego recenzent postuluje pozytywnie i zwraca się z prośbą do Wysokich Władz UPJPII i Wysokiej Rady WT UPJPII o dopuszczenie Doktoranta do dalszej części przewodu doktorskiego.

Ks. dr hab. prof. UR

Janusz Miąso

